

شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خاوران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خاوران

معاونت پژوهش

استان آذربایجان غربی، شهر ارومیه، مرکز تخصصی تفسیر و علوم قرآنی الزهرا علیها السلام

عنوان

مستندات قرآنی حضور اجتماعی زنان

از دیدگاه امامین انقلاب

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین ابوالقاسم ولی زاده زیدعزه

نکارنده

سعیده احمدپور

سال تدوین

۱۴۰۴

بسم الله الرحمن الرحيم

خواهران

حمد و سپاس خدایی را که گردش کائنات را بر مدار توحید بنا نهاد و جمله مخلوقات را «طوعاً و کرها» را بر محور آن به حرکت واداشت. آنگاه اعجاب انگیزترین مخلوق خویش را که مسجود ملائک قرار گرفته بود به رخ عالم علیا کشید و خود را به جهت چنین خلقت سترگی ستود: «فتبارک الله احسن الخالقین». پس از آن آیات «آفاق» ی و «انفس» ی خویش را فرا روی انسان نهاد و بزرگترین کتاب هستی و تنزل یافته از عالم علوی را به دنبال سلسله پیام‌آوران خویش همنشین موجودی قرار داد که مدال «ولقد کرّمنا بنی آدم» بر شانه‌های او می‌درخشید. اینک این مائیم و نشانه‌های تکوینی و تدوینی حق، تا راه خود را از پسِ «ظلمات فوق ظلمات» به سمت ابدیت بیائیم.

شکر و سپاس بی‌کران یزدان پاک

این ثمره کوچک علمی، با قلبی مالا مال از عشق و احترام، تقدیم می‌گردد به

صدیقه کبری، حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)، سرور بانوان عالم، که نام مبارکشان
تجلی‌گاه صبر، علم و ایثار است و وجود پربرکتشان مایه آرامش روح و الهام‌بخش قدم‌هایم در
مسیر کسب دانش

امام عصر، حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، یگانه گوهر هستی و امید جهانیان،
که هر لحظه از زندگی‌ام با یاد و آرزوی ظهورشان معنا می‌یابد و دعای خیرشان، همواره پشتیبان
و راهگشای مسیر علم و معرفتم بوده است.

خداوند را شاکرم که فرصت انجام و تکمیل این پایان‌نامه را به من عطا فرمود. انجام این پژوهش بدون کمک و همراهی عزیزانم ممکن نبود. از این رو، بر خود لازم می‌دانم تا از

استادان ارجمندم، به ویژه استاد راهنمای بزرگوارم جناب آقای حجت الاسلام والمسلمین دکتر ابوالقاسم ولی زاده، که با دانش فراوان و راهنمایی‌های ارزشمندشان، مسیر این پایان‌نامه را برایم هموار ساختند و از هیچ کمکی دریغ نکردند، صمیمانه تشکر کنم.

خانواده عزیزم، به ویژه پدر و مادر دلسوزم، که با دعاهای خیر، محبت‌های بی‌کران و حمایت‌های بی‌دریغشان، همیشه بهترین پشتیبان من در زندگی و درس بوده‌اند. این موفقیت، ثمره تلاش‌ها و از خودگذشتگی‌های شماست.

در نهایت، از همه دوستان و عزیزانی که با همراهی و همدلی خود، در این راه مرا یاری رساندند، قدردانی می‌نمایم. امید که این قدم کوچک، مورد قبول حق واقع گردد.

فهرست منابع

قرآن کریم؛ ترجمه استاد فولادوند

کتب فارسی

۱. احمدی علی آبادی، کاوه، تحلیل‌هایی بر آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی در جامعه، شیراز: نوید شیراز، ۱۳۹۱ش.
۲. آقاجانی، محمدصادق، خانواده، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۹۲ش.
۳. باقری تودشکی، مجتبی، اسراف و تبذیر در اصلاح الگوی مصرف، قم: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۸ش.
۴. باکاک، رابرت، مصرف، ترجمه خسرو صبری، تهران: نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۸۱ش.
۵. بانکی‌پور فرد، امیرحسین، عرصه‌های حضور اجتماعی زن؛ برگرفته از بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲ش.
۶. عفاف و حجاب در سبک زندگی ایرانی اسلامی: برگرفته از بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲ش.
۷. نقش و رسالت زن (۵): برگرفته از بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳ش.
۸. بهشتی، احمد، خانواده در قرآن، قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز انتشارات، ۱۳۷۷ش.
۹. بیاتی، مهدی، فراتحلیل پژوهش‌های زیست عقیقانه، تهران: انتشارات آکادمیک، ۱۴۰۰ش.
۱۰. پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، تهران: دنیای دانش، ۳۸۲ش.
۱۱. جوادی آملی، عبدالله، تفسیر تسنیم، قم: اسراء، ۱۳۸۰ش.
۱۲. تفسیر موضوعی قرآن کریم، جامعه در قرآن، قم: اسراء، ۱۳۸۹ش.
۱۳. زن در آئینه جلال و جمال، قم: اسراء، ۱۳۸۷ش.
۱۴. جودکی، محمدعلی، نقش زنان در دفاع مقدس، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، موسسه فرهنگی هنری و انتشارات، ۱۳۹۵ش.
۱۵. خامنه‌ای، سیدعلی، طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، تهران: انتشارات صهبا (فرهنگی هنری ایمان جهادی)، ۱۳۹۳ش.
۱۶. خمینی، روح‌الله، صحیفه امام (بیانات، پیام‌ها، مصاحبه‌ها، احکام، اجازات شرعی و نامه‌ها)، دوره بیست و دو جلدی، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۹ش.
۱۷. وصیت نامه موضوعی امام خمینی (ره)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۷ش.
۱۸. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ: روزنه، ۱۳۷۷ش.
۱۹. رشیدپور، مجید، تعادل و استحکام خانواده، تهران: اطلاعات، ۱۳۷۳ش.

۲۰. رفیعی شمس آبادی، محمدحسین، مطالبات رهبری از بانوان: وظایف و مسئولیت‌های بانوان از منظر مقام معظم رهبری، تهران: تراش، ۱۴۰۰ش.
۲۱. شاه محمدی، مهوش، ریحانه آفرینش، نقش زن در تربیت انسان، با تأکید بر آراء و اندیشه های امام خمینی(س)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۹۳ش.
۲۲. صداقت، علی اکبر، چهارصد موضوع؛ دو هزار داستان، قم: تهذیب، ۱۳۹۳ش.
۲۳. صلواتی، فضل الله، نقش زنان در دفاع از مملکت و انقلاب اسلامی از دیدگاه و سیره عملی حضرت امام خمینی(ره)، تهران: ستاد بزرگداشت یکصدمین سال میلاد امام خمینی(ره)، ۱۳۷۹ش.
۲۴. طباطبایی، محمدحسین، ترجمه تفسیرالمیزان، ترجمه محمدباقر موسوی همدانی، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴ش.
۲۵. طغرانکار، حسن، حقوق سیاسی اجتماعی زنان قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۸ش.
۲۶. طهماسبی کهیانی، ساسان، نقش زنان در نهضت امام خمینی، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۵ش.
۲۷. فاضل لنکرانی، محمد، حجاب در قرآن کریم، قم: مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام، ۱۳۹۹ش.
۲۸. فتاحی زاده، فتحیه، حجاب از دیدگاه قرآن و سنت، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۶ش.
۲۹. فردرو، محسن و همکاران، جامعه و فرهنگ، تهران: انتشارات آرون، ۱۳۸۰ش.
۳۰. فوزی توپسرکانی، یحیی، امام خمینی(ره) و هویت ملی، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۵ش.
۳۱. قرشی، سید علی اکبر، تفسیر احسن الحدیث، تهران: بنیاد بعثت، مرکز چاپ و نشر، ۱۳۷۴ش.
۳۲. قمی، علی بن ابراهیم، ترجمه تفسیر قمی، ترجمه جابر رضوانی، قم: انتشارات بنی الزهراء، ۱۳۸۸ش.
۳۳. کربلایی نظر، محسن، زن و بازیابی هویت حقیقی: گزیده بیانات حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله العالی) رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران: انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰ش.
۳۴. کلانتری، علی اکبر، فقه و پوشش زنان، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۳ش، ص ۱۲۵.
۳۵. گیلک، لیلا، کرامت زن در احادیث اسلامی، تهران: دبیزش، ۱۳۹۲ش.
۳۶. محمدی اشتیاردی، محمد، پوشش زن در اسلام: همراه با پیامها و فتوای امام، تهران: انتشارات ناصر، ۱۳۷۳ش.
۳۷. مراد حاصلی خامنه، اعظم، تاریخ شفاهی مبارزات سیاسی زنان مسلمان، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۶.
۳۸. مرتضوی، سید ضیاء، امام خمینی و الگوهای دین شناختی در مسائل زنان، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸ش.
۳۹. مطهری، مرتضی، زن و مسائل قضایی و سیاسی، تهران: صدرا، ۱۳۹۱ش.
۴۰. مساله حجاب، تهران: صدرا، ۱۳۹۶ش

۴۱. مقدمه ای بر جهان بینی اسلامی: جامعه و تاریخ، تهران: صدرا، ۱۳۵۸ش.
۴۲. نظام حقوق زن در اسلام، تهران، صدرا، ۱۳۷۱ش.
۴۳. اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب، تهران: صدرا، ۱۳۷۴ش.
۴۴. معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران: انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۲ش.
۴۵. مقیمی، ابوالقاسم، امام خمینی (س) و احیای حقوق و کرامت زن، مجموعه مقالات همایش بین المللی امام خمینی و قلمرو دین (کرامت انسان)، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام، ۱۳۹۴.
۴۶. مقیمی، غلامحسین، اندیشه سیاسی اجتماعی امام خمینی، قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)، ۱۳۹۳ش.
۴۷. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران: دار الکتب الإسلامیه، ۱۳۷۴ش.
۴۸. منصوری لاریجانی، اسماعیل، زن و دفاع در اسلام، تهران: دبیرخانه دائمی کنگره بررسی نقش زنان در دفاع و امنیت، ۱۳۷۶ش.
۴۹. موسسه جهادی مرکز صبا، خانواده به سبک ساخت یک جلسه مطول مطوی در محضر مقام معظم رهبری، تهران: موسسه فرهنگی هنری ایمان جهادی، ۱۳۹۲ش.
۵۰. موفق، علیرضا، اصلاح الگوی مصرف از نظر اخلاقی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۲ش.
۵۱. مهندس باقریان، نقش اجتماعی زنان از دیدگاه حضرت امام خمینی (ره)، تأملی بر جایگاه زن، مجموعه مقالات فارسی، کنگره بین المللی جایگاه و نقش زن از دیدگاه امام خمینی (س)، تهران: نشر کمیته تبلیغات و انتشارات ستاد، ۱۳۷۹.
۵۲. نفیسی، علی اکبر (ناظم الاطباء)، فرهنگ نفیسی، کرمان: نشر مانوش، ۱۳۹۹ش.
۵۳. هدایت نیا، فرج الله، الگوی سوم؛ الگوی رفتاری زن در خانواده و جامعه، تهران: سازمان بسیج جامعه زنان کشور، انتشارات لشکر فرشتگان، ۱۳۹۵ش.

کتاب عربی

۵۴. ابوالفتوح رازی، حسین بن علی، روض الجنان و روح البیان فی تفسیر القرآن، مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی، آستان قدس رضوی، ۱۴۰۸ق.
۵۵. تمیمی آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، قم: پیام علمدار، ۱۳۸۹ش.
۵۶. قرشی، سیدعلی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دار الکتب الإسلامیه، ۱۳۷۱ش.
۵۷. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، بیروت: داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۴ق.
۵۸. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، قم: سازمان چاپ و نشر دارالحديث، ۱۳۹۲ش.

۵۹. ابتکار، معصومه، نگاه انسانی و عادلانه به موضوع زنان، یک ضرورت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش بزرگداشت بانوی انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷، صص ۱۰۲-۱۱۷.
۶۰. آزادگان جهرمی، فلورا، جایگاه زن از دیدگاه اسلام و فمینیسم، کنفرانس بین المللی روانشناسی، مشاوره، تعلیم و تربیت، ۱۳۹۰، صص ۴۶-۵۸.
۶۱. آونج، مینا، جایگاه زنان در منظر امام خمینی، حضور، شماره ۹۶، ۱۳۹۶، صص ۶۱-۹۶.
۶۲. باقری، شهلا، تاملی بر جایگاه زن: مجموعه مقالات فارسی (جلد ۱)؛ بررسی جامعه شناسی دیدگاه تربیتی حضرت امام(ره) در مورد نقش زن در خانواده، کنگره بین المللی جایگاه و نقش زن از دیدگاه امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰ش، صص ۱۵-۳۱.
۶۳. حزب‌آوی، سعید و همکاران، تحلیل آثار و پیامدها مدگرایی در آموزه‌های اسلامی، مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، سال چهارم، شماره ۳۷، ۱۴۰۰، صص ۹۷-۱۱۲.
۶۴. رجبی، فاطمه، زنان و فمینیسم، کتاب نقد، شماره ۱۷، ۱۳۷۹، صص ۲۲۰-۲۱۹.
۶۵. روحی، کاوس و همکاران، مفهوم و گستره تبرج زنان در تفسیر قرآن، فصلنامه مطالعات تفسیری، دوره ۵، ش ۱۷، ۱۳۹۳، صص ۱۱۳-۱۲۸.
۶۶. روحی، کاوس و همکاران، ممنوعیت تبرج زنان از منظر قرآن کریم، فصلنامه پژوهشنامه معارف قرآنی، دوره ۴، ش ۱۳، ۱۳۹۲، ۱۲۱-۱۳۶.
۶۷. زینتی، علی، انحرافات اجتماعی زنان، مطالعات راهبردی زنان، شماره ۱۹، ۱۳۸۲، صص ۱۰۳-۱۱۶.
۶۸. سفیری، خدیجه و همکاران، حقوق زن در جوامع اسلامی، فصلنامه فرهنگی، هنری، سیاسی، اجتماعی حضور، دوره ۲، ش ۹، ۱۳۷۳، صص ۱۵۵-۱۷۵.
۶۹. شعبانپور، محمد، زهرا بشارتی، راهکارهای اخلاقی مقابله با مؤلفه‌های جاهلیت در جوامع مُدَرَن (با تکیه بر قرآن و دعای مکارم‌الأخلاق)، پژوهشنامه معارف قرآنی، دوره ۴، ش ۱۳، ۱۳۹۴، صص ۶۹-۹۳.
۷۰. غروی نائینی، نهله، کرامت زن در قرآن و سخن امام خمینی(ره)، بینات، شماره ۵۳، ۱۳۸۶، صص ۸۰-۹۵.
۷۱. قهرمانی مطلق، هانیه، فرهنگ مصرف گرایی در میان بانوان و سبک زندگی مطلوب در نگاه دینی، همایش ملی عفاف، حجاب و سبک زندگی، ۱۳۹۶، صص ۱۱۳-۱۴۸.
۷۲. مفتاح، محمدهادی، جهاد ابتدایی در قرآن و سیره پیامبر، علوم حدیث، شماره ۵۶، ۱۳۸۹ش، صص ۶-۱۹.

۷۳. میرخلیلی، سید احمد و عبدالقادر محمدی، مبانی نظری حق آزادی زنان از دیدگاه امام خمینی، پژوهشنامه متین، سال نوزدهم، شماره ۷۶، ۱۳۹۶، ص ۱۲۲-۱۳۸، صص ۱۱۹-۱۴۳.
۷۴. نصری، محسن، جامعه شناسی زن در اندیشه امام خمینی (ره)، فرهنگ اصفهان، شماره ۶۵، ۱۳۷۶، صص ۶۰-۶۸.
۷۵. ورعی، جواد، مبانی فقهی دفاع از سرزمین های اسلامی، مجله حکومت اسلامی، شملره ۲۸، ۱۳۸۲، صص ۴۲-۷۱.
۷۶. وکیلی، الهه، اسلام و نقش زنان در عرصه دفاع، مجموعه مقالات همایش بزرگداشت بانوی انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷، صص ۲۴-۴۸.
۷۷. یعقوبی، محمدجواد، زمینه سازی قرآنی حضور اجتماعی زنان با تکیه بر دیدگاه امام خامنه ای، مطالعات قرآن پژوهی نور وحی، دوره ۸، شماره ۱۵، ۱۴۰۲، صص ۱۷۳-۱۹۹.
۷۸. سایت مقام معظم رهبری به آدرس khamenei.ir.